

Cvrsvs Philosophicvs

Arriaga, Rodrigo de

Antverpiæ, 1632

Sect. VII. De scientiâ subalternatâ & subalternante.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95614](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95614)

idem medium omnino repugnare, non verò eundem esse actum clarum & obscurum respectu eiusdem obiecti ob diuersa tamen media, quia non repugnat, vnum medium clarè apparere, & obscurè alterum, sicut non repugnat, eundem actum intellectus, vnum obiectum cognoscere speculative, aliud verò practice. Et ratio à priori est, quia contrarietas debet esse respectu eiusdem & de eodem; ergo actus, qui simul esset fidei, & scientiæ respectu eiusdem obiecti non esset clarus & obscurus ob idem medium, sed ob diuersa. Idem est de actu, qui esset scientiæ & opinio, & consequenter nullam in se contrarietatem includeret.

- 113 Aduerte, pro modo loquendi, posse illud actum absolute dici fidei & scientiæ, opinionis & scientiæ, quia hæc sunt prædicata positiua, quæ, ut affirmantur de illo actu, sufficit, si illi ex aliquo capite conueniant, non verò esse dicendum absolute clarum & obscurum, certum & incertum, quia *obscurum & incertum* sunt prædicata negatiua, quæ ut absolute prædicentur de actu, necessarium est, ne ex illo capite illi proueniat contrarium ob rationem sæpè dictam, quod scilicet negatio destruat totum. Neque item actus scientiæ & opinionis dicendus est formidolosus: quia licet formidolosus videatur prædicatum positiuum, in re tamen denotat carentiam certitudinis (non enim timeret, nisi ille qui caret certitudine de non euenturo damno;) ergo illud prædicatum arguitur esse negatiuum, nec potest de illo affirmari actu, qui ex aliquo capite habet certitudinem, licet illam non habeat ex omni.

- 114 Dices Secundo: Cognitio probabilis & scientifica sunt differentie adæquatæ, potentes constituitur actus diuersos; ergo nequeunt in vnum conuenire. Hoc argumentum iam tangit difficultatem communem, de qua Sectione 10. vbi illud dissoluam. Aduerte autem nunc, actum illum, qui ob reuelationem Dei proportionato modo, & simul propter motuum euidentis assentiretur obiecto, futurum absolute supernaturalem: licet enim ratione euidentia non excederet vires naturales, quia tamen ex vno capite excederet, simpliciter esset supra vires potentia. Sic visio Dei, licet ratione vitalitatis ut sic non sit supra vires creati intellectus, quia ratione visionis Dei id habet, absolute est supernaturalis. Ut enim aliquid absolute sit supra meas vires, sufficit si id habeat vel ex vnicò capite, tunc enim simpliciter non erit à me factibile. Quod non est à Suarez vbi supra consideratum.

- 115 Alia, quæ de scientiâ, fide & opinione possent desiderari, dicta sunt Disputatione & Sectione vltimâ Logicæ; solum hic breuiter restat explicare, quid sit scientiam subalternari.

voce: de re enim certum est, posse vnam scientiam alteri prodesse variis modis. Primo, quia agit de ratione superiori, & communi obiecto alterius scientiæ, ut quæ agit de corpore ut sic, deseruit scientiæ agenti de calo, aut animali, quæ sunt species corporis ut sic. Secundo modo potest deseruire, quatenus tractat de principiis quibus altera scientia iuuatur ad suas conclusiones, ut Physica docens, frigus opponi calori, iuuat Medicinam, ut inde inferat, frigida calidis, & calida frigidis curanda. Tertio potest esse vtilis, quatenus explicat essentiam subiecti, de cuius accidentibus agit alia scientia, ut Physica agit de quantitate, Latomia verò de figurâ & dispositione artificiosâ corporis quanti, lapidis, v. g. quæ dispositio est accidentaliter respectu quantitatis. Quarto denique modo, quatenus conclusiones cuius scientiæ illatæ ex propriis principiis, probantur per reductionem ad impossibile in alia scientiâ, quo pacto Logica reducens ad impossibile deseruit aliis scientiis. His modis posse vnam scientiam ab alterâ iuari, est certum. Qui verò sufficiat, ut dicatur scientia subalternans vel subalternata, quæstio est de voce, de quâ fusè Hurtadus Disputatione 1. Metaphysicæ, Sectione 8. vbi ait, primum modum iuandi esse impropiam subalternationem, quia scientia agens de ratione communi est pars agentis de ratione particulari, iuxta dicta à nobis Disputatione 11. Logicæ, à numero 51. Quartum modum dicit etiam improprie constituitur subalternationem, secundum verò & tertium magis proprie.

In hac quæstione vix video aliquid certum & fixum, quod teneri possit, eò quod modus loquendi in eâ varius sit: sæpè enim dicuntur omnes scientiæ subalternari Metaphysicæ, non ob aliam rationem, nisi quia Metaphysica agit de ente in communi, quæ est ratio generica & communis obiectis omnium scientiarum, quo videtur iam primus modus admitti ad rationem subalternationis. Deinde, etiam Medicina dicitur subalternari Physicæ, quia principiis propriis & conclusionibus Physicæ vtitur Medicina, ut dixi, pro suis conclusionibus, quo admittitur secundus modus. Denique communissimè docetur, scientiam subalternantem illam esse, cuius conclusiones deseruiunt pro præmissis ad scientiam subalternatam, siue illa agat de ratione communi, siue de particulari, siue alio quocumque modo: & hic est communior loquendi modus, in quâ quæstione de voce sufficiat rem explicuisse, & modos diuersos loquendi attigisse, neque oportet in eis impugnandis aut defendendis immorari: rem intelligite, in modo loquendi communior, quem audieritis, sequimini, ex nullo enim periculum aliquod incurretis.

SECTIO VII.

De scientiâ subalternatâ & subalternante.

SVBALTERNATIO non conuenit vni cognitioni soli, quantumvis scientificæ, sed pluribus coalescentibus in vnam scientiam totalem modo explicato, Disputatione 1. Logicæ, à num. 29. Sed antequam, quid hæc subalternatio sit, explicemus, aduerte, hanc quæstionem esse de solâ

SECTIO VIII.

De cognitione quidditatiuâ & intuitiuâ.

TOTA etiam hæc Sectio ferè est circa modum loquendi: pono enim de re, vnam cognitionem posse terminari ad obiectum præsens, aliam ad absens; aliam ad illud in suâ causâ, aliam in suo effectu; aliam sine discursu, per discursum aliam; aliam clarè, aliam confusè, &c. quæ autem